

Pastorala Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române
la Duminica Ortodoxiei din Anul Domnului 2023

**PREACUVIOSULUI CIN MONAHAL, PREACUCERNICULUI CLER
ȘI PREAIUBIȚILOR CREDINCIOȘI
DIN CUPRINSUL PATRIARHIEI ROMÂNE,**

*Har, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi părintești binecuvântări!*

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Iubiți credincioși și credincioase,*

După prima săptămână de post în care am participat la slujba *Canonului de pocăință* al Sfântului Andrei Criteanul, trăim în această duminică, *Duminica Ortodoxiei*, momente de bucurie duhovnicească, întrucât, la Sfânta Liturghie, ne împărtășim cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Încă din perioada apostolică, Biserica a trebuit, secole la rând, să facă față ereziilor și schismelor, adică abaterilor de la adevărul de credință. Ereticii și toți cei căzuți în diverse rătăcirii au făcut dezbinare între creștini, unii din neștiință, iar alții din motive personale. Pentru a opri rătăcirile, Biserica a organizat sinoade locale, iar când s-a constatat o amploare a ereziilor, au fost organizate Sinoadele Ecumenice, la care au participat ierarhi din întreaga Biserică.

Astfel, începând cu primul Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 325, și până la cel de-al șaselea Sinod Ecumenic de la Constantinopol, din anii 680-681, Biserica a formulat și statornicit adevăruri esențiale ale învățaturii de credință, precum: dumnezeirea Fiului lui Dumnezeu și a Sfântului Duh, unirea firii dumnezeiești și a firii omenești prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, existența a două voințe, corespunzătoare celor două firi – omenească și dumnezeiască – în Persoana Mântuitorului Iisus Hristos. Toate acestea nu au fost însă simple teorii sau formulări filosofice. Sfinții Părinți, insuflați de Dumnezeu, au înțeles că orice învățătură de credință are legătură directă cu mântuirea sau dobândirea vieții veșnice (cf. *Matei* 5, 19). „Dacă Hristos nu este Dumnezeu, El nu mă poate îndumnezei pe mine”, spunea Sfântul Atanasie cel Mare.

Dreptmăritori creștini,

În secolul al VIII-lea a apărut o nouă rătăcire, conform căreia cinstirea icoanelor și a sfințelor moaște ar fi o idolatrie. În fața acesteia, reprezentanți de seamă ai Bisericii au arătat că icoanelor nu li se aduce un

cult de adorare, ci, prin cinstirea lor, suntenerate persoanele sfinte, pictate, înfățișate pe ele. Nu se cinstește materia din care sunt confecționate icoanele, ci sfinții pe care îi reprezintă icoanele.

Împărați, precum Leon al III-lea Isaurul (717-741) și fiul său Constantin al V-lea Copronimul (741-775), au dus o luptă aprigă împotriva icoanelor. Aceștia au dispus înlăturarea icoanelor din Biserici și din casele credincioșilor. Lucrări de mare valoare istorică și artistică au fost adunate și date pradă focului. În această perioadă, mulți ierarhi, călugări, preoți și credincioși, care mărturiseau dreapta cinstire a sfințelor icoane, au fost mutilați, exilați și chiar uciși.

Numeroase mănăstiri au fost incendiate, dărâmate sau transformate în cazărmi. Pictura și mozaicurile au fost distruse sau acoperite cu tencuială. În timpul lui Leon al IV-lea Hazarul (775-780), mulți demnitari care cinsteau icoanele au fost destituiți, maltratați sau trimiși la mănăstiri și călugăriți forțat. De asemenea, și împărăteasa Irina a fost exilată fiindcă cinstea icoanele și era de partea celor care apărau cultul icoanelor.

În anul 780, după moartea lui Leon al IV-lea, împărăteasa Irina a devenit regentă a fiului ei minor, Constantin al VI-lea (780-797). Prin grija ei a fost organizat, sub președinția Patriarhului Tarasie al Constantinopolului, cel de-al VII-lea Sinod Ecumenic, în Biserica *Sfânta Sofia* din localitatea Niceea, în anul 787, și a fost restabilit cultul cinstirii icoanelor. Au participat 343 de episcopi, la care s-au adăugat reprezentanți de seamă din rândul călugărilor și al preoților de mir. La acest sinod a fost formulată următoarea învățătură de credință: *„Păzim neschimbate toate tradițiile bisericești scrise sau nescrise încredințate nouă, în care se află și întipărirea iconică prin zugrăvire, care este în acord cu istoria propovăduirii evanghelice, spre încredințarea faptului că înomenirea lui Dumnezeu-Cuvântul a fost adevărată, și nu închipuită, aducându-ne și nouă un folos asemănător. [...] Astfel stând lucrurile, mergând pe calea împărătească și urmând învățaturii de Dumnezeu insuflate a Sfinților noștri Părinți, precum și Tradiției Bisericii sobornicești, deoarece recunoaștem că aceasta este a Sfântului Duh, Care sălășluiește în ea, hotărâm cu toată exactitatea și grija ca, asemenea modelului cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, tot așa să fie înălțate cinstitele și sfințele icoane, fie din culori sau din mozaic sau din orice alt material potrivit, în sfințele lui Dumnezeu biserici, pe sfințele vase și pe veșminte, pe ziduri și pe lemn, în case și lângă drumuri; [și anume] icoana Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a Preacuratei Stăpânei noastre, Sfintei Născătoare de Dumnezeu, a cinstiților îngeri și a tuturor sfinților și cuvioșilor bărbați. Căci cu cât mai des vor fi văzuți aceștia prin reprezentarea iconică, cu atât mai mult cei care privesc la acestea vor fi ridicați să-și amintească și să dorească prototipurile și să le dea sărutare și cinstita venerare. Nu însă adevărata adorare, care, după credința noastră, se cuvine numai dumnezeieștii firi, ci ca aceea adusă chipului cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, Sfințelor Evanghelii și celorlalte obiecte de cult sfinte; pentru cinstirea lor se vor aduce tămâieri și se vor aprinde lumini, după binecinstitorul obicei al celor de demult. Căci cinstirea [acordată] icoanei trece la prototip, iar cel care se închină icoanei se închină ipostasului zugrăvit în ea”¹.*

La scurt timp după această biruință, liniștea Bisericii a fost tulburată din nou. Împăratul Leon al V-lea Armeanul (813-820), deși a depus jurământ în fața Patriarhului că va respecta hotărârile Sinodului al VII-lea Ecumenic, s-a dovedit a fi un iconomah, adică un nou prigonitor al icoanelor. Icoanele și sfințele cruci au fost adunate și arse, iar sfințele moaște distruse. Patriarhul Nichifor al Constantinopolului (806-815), autorul a două tratate împotriva iconoclaștilor, împreună cu episcopii, stareții și monahii apărători ai icoanelor, între care și Sfântul Teodor Studitul, au fost înlăturați, unii dintre ei fiind maltratați și uciși. Sfântul Teodor Studitul, starețul Mănăstirii Studion, precizează foarte clar că cinstirea icoanei lui Hristos se îndreaptă către Persoana lui Hristos: *„Icoana lui Hristos nu este altceva decât Hristos, evident afară de diferența de substanță, cum s-a arătat deja de mai multe ori. De aceea și închinarea ei este o închinare la Hristos, întrucât nu este închinat ceva din materia icoanei, ci numai Hristos, Cel asemănat în ea. Iar cele ce au o singură asemănare au și o singură închinare”².*

¹ Pr. Sorin ȘELARU (coord.), *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, Ed. Basilica, București, 2018, pp. 567-571.

² SF. TEODOR STUDITUL, *În apărarea sfințelor icoane. Dosarul unei rezistențe teologice, Antiereticul III (14)*, trad. Diac. Ioan Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2017, p. 291.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

În anul 843, când împărăteasa Teodora a convocat un sinod la Constantinopol, au fost confirmate hotărârile celor șapte Sinoade Ecumenice și cultul icoanelor, iar Patriarhul Metodie al Constantino-polului (843-847) a mărturisit biruința Bisericii asupra tuturor ereziilor din primele opt veacuri. El a alcătuit un *Sinodicon*, în care a prezentat învățătura ortodoxă, condamnând toate ereziile, și a dispus restabilirea cultului icoanelor în sfințele biserici. În ziua de 11 martie 843, la Sfânta Liturghie arhierescă, săvârșită în Catedrala *Sfânta Sofia* din Constantinopol, Patriarhul Metodie a făcut cunoscut public faptul că prima duminică din Postul Mare va fi numită *Duminica Ortodoxiei*, adică a dreptei credințe.

La *Duminica Ortodoxiei* se serbează, an de an, biruința Bisericii împotriva tuturor ereziilor, fiind pomeniți cei care au rămas fideli Bisericii în momente de grea încercare.

În Sfânta Scriptură există numeroase dovezi care reliefează îndatorirea fiecăruia dintre noi de a cinsti sfințele icoane. Deja, în capitolul întâi din Cartea *Facerea* se spune că Dumnezeu a creat pe om după chipul și asemănarea Sa (cf. *Facerea* 1, 26-27). Prin urmare, omul a fost creat după chipul (icoana) lui Dumnezeu.

Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul Născut L-a dat ca lumea viață să aibă, și încă din belșug (cf. *Ioan* 3, 16; 10, 10). Prin urmare, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat și S-a făcut Om, deoarece El este icoana Tatălui (cf. *Evrei* 1, 2-3). De aceea, Însuși Iisus Hristos a spus: „*Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl*” (*Ioan* 12, 45; 14, 9). Sfântul Ioan Damaschin se referă la reprezentarea lui Dumnezeu în icoană, zicând: „*Zugrăvesc pe Dumnezeu nevăzut, nu ca nevăzut, ci ca pe Unul Care S-a făcut văzut pentru noi prin participare la trup și sânge. Nu zugrăvesc dumnezeirea nevăzută, ci zugrăvesc Trupul văzut al lui Dumnezeu*”³.

Sfințele icoane pictate în bisericile noastre au reprezentat *biblia neștiutorului de carte*, fiindcă ele au un rol important în sporirea evlaviei creștine. Icoana este un mijloc de a înțelege mai bine lucrarea de mântuire adusă de Mântuitorul Iisus Hristos. „*Nu greșim atunci când facem icoana Dumnezeului Care S-a întrupat, Care S-a arătat pe pământ în trup și a locuit printre oameni, Care a luat, din pricina bunătății Lui nespuse, firea, materialitatea, forma și culoarea trupului*”⁴.

Creștinii evlavioși au cinstit icoanele care reprezintă praznice împărătești, pe Maica Domnului și icoanele ce înfățișează chipurile sfinților. Prezenți la Sfințele Liturghii, la slujbele și ierurgiile ce se oficiază în bisericile noastre, credincioșii sporesc în evlavie, datorită prezenței duhovnicești a sfinților pictați în icoane. Catapeteasma, ca suport cu icoane deosebite, care simbolizează Împărăția cerurilor, îl ajută pe credincios să intre în comuniune cu Dumnezeu și cu sfinții Lui. Cugetul fiecăruia se luminează văzând lumina prezenței lui Hristos, iar inima se bucură. Bucuria credinciosului ortodox continuă acasă, unde, în fața icoanelor de pe peretele dinspre răsărit, acesta săvârșește rugăciunea particulară.

Iubiți frați și surori în Domnul,

Icoana poate fi un frumos și ales dar oferit apropiaților noștri: rude, prieteni, colegi sau cunoscuți, cu prilejul diferitelor momente ale vieții lor, dintre care amintim ziua de naștere sau ziua onomastică. Dăruind Sfinte Icoane, Biblii, Psaltiri sau Cărți de Rugăciune, săvârșim fapte bineplăcute lui Dumnezeu.

De asemenea, o faptă bună de mare preț este milostenia față de cei aflați în nevoi, suferinzi sau bolnavi, care nu mai au pe nimeni. Prin sprijinirea bisericilor de enorie sau a mănăstirilor, asemenea ctitorilor, domnitori credincioși sau boieri din trecutul Bisericii noastre strămoșești, săvârșim fapte ce se înscriu în Cartea Vieții. Aceste fapte bune reprezintă *zestrea spirituală* sau lumina sufletului nostru în viața veșnică.

³ SF. IOAN DAMASCHIN, *Cultul sfințelor icoane. Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 41.

⁴ SF. IOAN DAMASCHIN, *Cultul sfințelor icoane. Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, p. 123.

În acest sens, Mântuitorul Iisus Hristos a poruncit: „*Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru milostiv este!*” (Luca 6, 36). În Cartea *Faptele Apostolilor* citim că „*rugăciunile și faptele de milostenie ale lui Corneliu s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu*” (*Faptele Apostolilor* 10, 4). Sfântul Vasile cel Mare, făcând referire la actele de milostenie, afirmă că acestea rămân socotite înaintea Tronului Preasfintei Treimi. Cel ce dă din puținul lui celui sărac se îmbogățește duhovnicește: „*Ai dat celui flămând; dar ce ai dat rămâne tot al tău și ți se întoarce cu adaos*”⁵.

De aceea, Biserica Ortodoxă Română a rânduit, cu șapte decenii în urmă, ca la Duminica Ortodoxiei să se realizeze în toate bisericile din Patriarhia Română colecta numită *Fondul Central Misionar*. Sumele colectate au fost și sunt folosite pentru derularea de proiecte și programe de asistență socială și filantropică. Este încă nevoie de sprijinirea lăcașurilor de cult și a așezămintelor sociale ce aparțin Bisericii. Prin acest fond, vor fi sprijinite și unele comunități românești aflate în afara granițelor țării, în special cele care nu au un lăcaș de cult.

Să ne străduim, fiecare dintre noi, a contribui după putință la această colectă, ținând seama de cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur: „*Orice ar cere de la Dumnezeu cei ce fac milostenie, îndată primesc darul cererii. Atâta cinste și îndrăznire are milostenia către Dumnezeu, că nu numai păcatele celui milostiv le spală, ci încă și moartea o alungă și se adeverește că milostenia le stăpânește pe toate și biruiește moartea*”⁶.

Să folosim timpul Postului Sfințelor Paști pentru a spori în rugăciune și fapte bune, nădăjduind că ne vom bucura duhovnicește de Marele Praznic al Învierii Domnului nostru Iisus Hristos.

Vă îmbrățișăm cu părintească dragoste și ne rugăm ca „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți!*” (2 Corinteni 13, 13).

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

† DANIEL

Arhiepiscopul Bucureștilor,
Mitropolitul Munteniei și Dobrogei,
Locțiitorul tronului Cezareei Capadociei și
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

† TEOFAN,

Arhiepiscopul Iașilor și
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

† LAURENȚIU,

Arhiepiscopul Sibiului și
Mitropolitul Ardealului

† ANDREI,

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și
Clujului și Mitropolitul Clujului,
Maramureșului și Sălajului

† IRINEU,

Arhiepiscopul Craiovei și
Mitropolitul Olteniei

† IOAN,

Arhiepiscopul Timișoarei și
Mitropolitul Banatului

† PETRU,

⁵ SF. VASILE CEL MARE, *Omilii și cuvântări*, III, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, serie nouă, vol. 1, trad., introducere, note și indici de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Basilica, București, 2009, p. 116.

⁶ Diac. Gheorghe BĂBUȚ, *Mărgăritarele Sfântului Ioan Gură de Aur*, Ed. Pelerinul român, Oradea, 1994, p. 68.

Arhiepiscopul Chișinăului,
Mitropolitul Basarabiei și
Exarhul Plaiurilor

† IOSIF,
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Europei Occidentale și
Mitropolitul Ortodox Român
al Europei Occidentale și Meridionale

† SERAFIM,
Arhiepiscopul Ortodox Român
al Germaniei, Austriei și Luxemburgului
și Mitropolitul Ortodox Român
al Germaniei, Europei Centrale și de
Nord

† NICOLAE,
Arhiepiscopul Ortodox Român al Statelor
Unite ale Americii și Mitropolitul
Ortodox Român al celor două Americi

† NIFON,
Arhiepiscopul Târgoviștei,
Mitropolit onorific și
Exarh Patriarhal

† TEODOSIE,
Arhiepiscopul Tomisului

† CALINIC,
Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

† IRINEU,
Arhiepiscopul Alba Iuliei

† VARSANUFIE,
Arhiepiscopul Râmnicului

† IOACHIM,
Arhiepiscopul Romanului și Bacăului

† CALINIC,
Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului

† CIPRIAN,
Arhiepiscopul Buzăului și Vrancei

† CASIAN,
Arhiepiscopul Dunării de Jos

† TIMOTEI,
Arhiepiscopul Aradului

† IGNATIE,
Episcopul Hușilor

† LUCIAN,
Episcopul Caransebeșului

† SOFRONIE,
Episcopul Ortodox Român al Oradiei

† IUSTIN,
Episcopul Ortodox Român
al Maramureșului și Sătmarului

† NICODIM,
Episcopul Severinului și Strehaiei

† ANTONIE,
Episcopul de Bălți

† VENIAMIN,
Episcopul Basarabiei de Sud

† VINCENTIU,
Episcopul Sloboziei și Călărașilor

† ANDREI,
Episcopul Covasnei și Harghitei

† GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

† AMBROZIE,
Episcopul Giurguiului

† SEBASTIAN,
Episcopul Slatinei și Romanaților

† VISARION,
Episcopul Tulcii

† PETRONIU,
Episcopul Sălajului

† NESTOR,
Episcopul Devei și Hunedoarei

† IERONIM Episcopul Daciei Felix	† SILUAN, Episcopul Ortodox Român al Ungariei
† SILUAN, Episcopul Ortodox Român al Italiei	† TIMOTEI, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei
† MACARIE, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord	† MIHAIL, Episcopul Ortodox Român al Australiei și Noii Zeelande
† IOAN CASIAN, Episcopul Ortodox Român al Canadei	† VARLAAM PLOIEȘTEANUL, Episcop-vicar Patriarhal
† TIMOTEI PRAHOVEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor	† NICHIFOR BOTOȘĂNEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor
† ILARION FĂGĂRĂȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului	† BENEDICT BISTRIȚEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului
† PAISIE LUGOJEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei	† MARC NEMȚEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Europei Occidentale
† SOFIAN BRAȘOVEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului	† DAMASCHIN DORNEANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților
† EMILIAN CRIȘANUL, Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului	† TIMOTEI SĂTMĂREANUL, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului
† GHERONTIE HUNEDOREANUL, Arhiereu-vicar al Episcopiei Devei și Hunedoarei	† ATANASIE DE BOGDANIA, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei
† TEOFIL DE IBERIA, Arhiereu-vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Spaniei și Portugaliei	